

Tema 3. Vi höjer oss en smula

FAKTABLAD L4. Kalottberg

Kalottberg är vanligt förekommande i Norrlands kustland. I Höga Kusten finns flera kalottberg. Utmärkande för kalottberg är att de har en "mössa" av skog överst och nedanför denna renspolade sluttningar.

Kalotten består av morän som inte har påverkats av havet eftersom den ligger ovanför högsta kustlinjen (HK). Detta är också en del i det speciella med Höga Kusten, att gränsen mellan områden över och under högsta kustlinjen är så tydlig.

Bilderna på nästa sida visar ett tydligt exempel på ett kalottberg. När inlandsisen smälte för 10 500 år sedan stack bara toppen av berget upp över havsytan.

Då isen smält lättade trycket och jordskorpan, som tyngts ner av den mäktiga ismassan, började sträva tillbaka till sitt ursprungliga läge. Den skarpa gränsen mellan moränkalotten och det kalspolade berget syns i landskapet som den så kallade högsta kustlinjen.

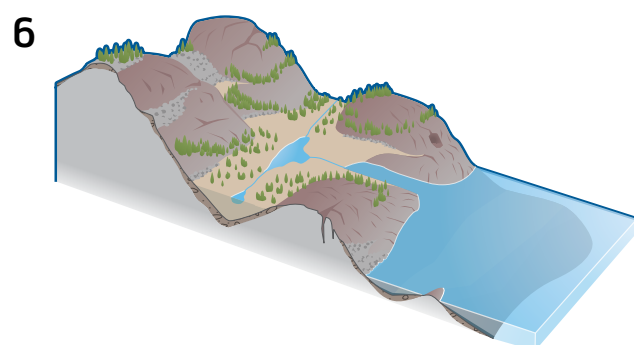
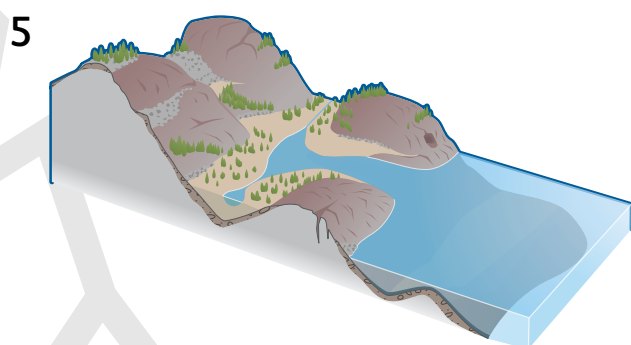
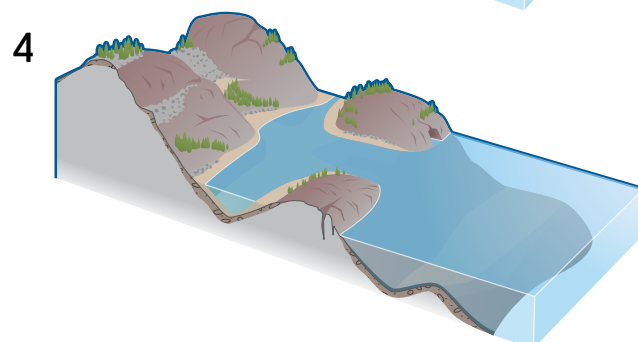
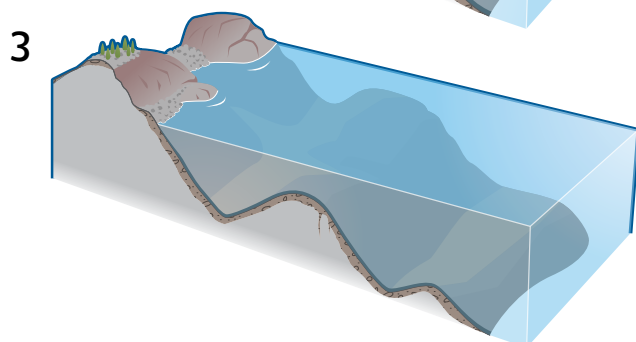
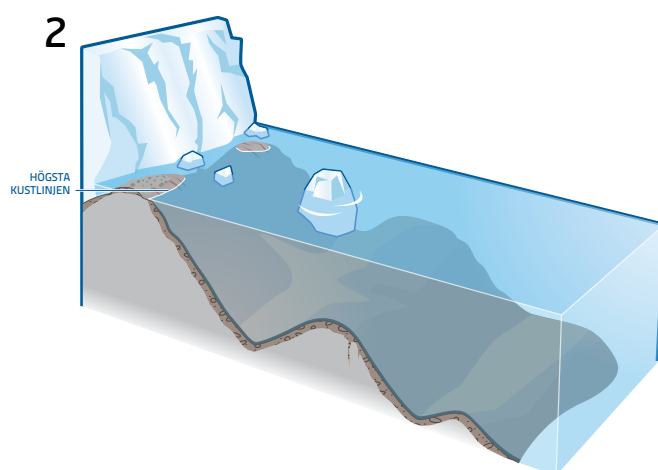
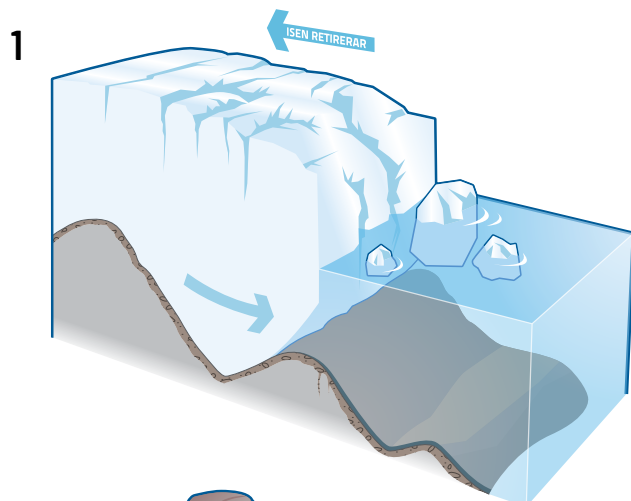
Foto: Patricia Rodas / Dragos Alexandrescu.

Foto: Anita Storm.

Vid Skulebergets topp, på 286 meter över havet, finns den högsta uppmätta marina gränsen (högsta kustlinjen) i världen. Hit upp nådde havet för 10 500 år sedan. Skulebergets topp låg då ovan vattenytan och därför låg moränen här opåverkad av havets krafter.

1. Isen smälte bort från området för ca 10500 år sedan och de högsta topparna i Höga kusten stack upp som öar i dåtidens hav
2. I början var landhöjningen snabb
3. Klapperfält och tunnelgrottor bildades där rätt förutsättningar fanns
4. Djupa havsvikar avsnörs och bildar långsmala sjöar i höga kusten, i Kvarken skärgård sker samma process men där är sjöarna grunda och har en annat utseende än i HK
5. Landhöjningen fortgår
6. Landskapet av idag, med kalottberg med en hätta av skog, avlagringar i dalar där vi idag har jordbruk.

Bergets högsta topp låg ovanför vattenytan när isen smälte. Därför har den undgått att svalas av havet. Bergets sidor däremot, har under århundraden blivit sköljda av vågorna och därför finns där inte mycket löst material kvar. I dag ser vi att toppen har frodig växtlighet och skog, medan bergssidorna fortfarande är karga.

